

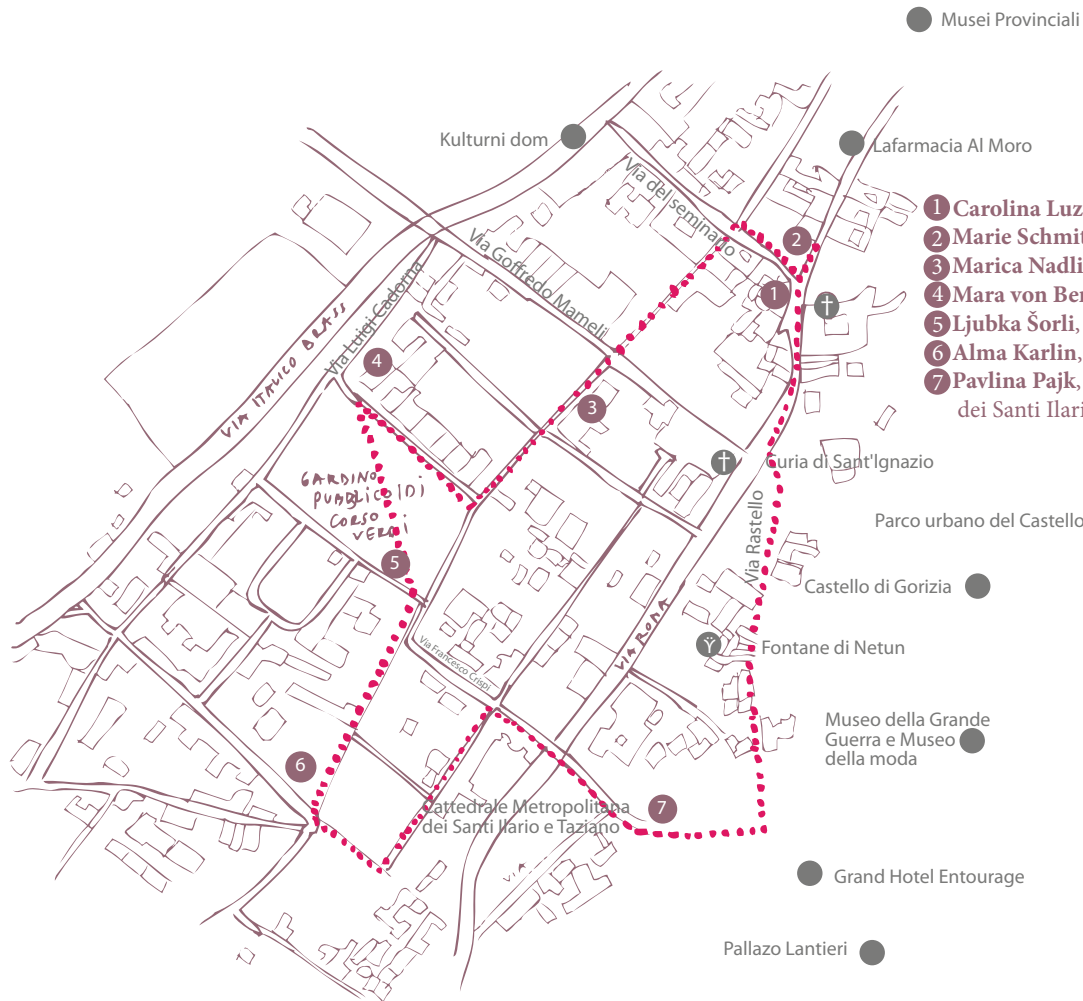
GORICA

ČEZ_MEJNO
DRZNE

Pod pisateljic

● Musei Provinciali

- 1 **Carolina Luzzato**, Via dell'Arcivescovado, 21
- 2 **Marie Schmitzhausen**, Via Giosuè Carducci, 35
- 3 **Marica Nadlišek Bartol**, Corso Giuseppe Verdi, 17
- 4 **Mara von Berks**, Via Dante Alighieri, 14
- 5 **Ljubka Šorli**, Trgovski dom
- 6 **Alma Karlin**, Via Amando Diaz
- 7 **Pavlina Pajk**, Cattedrale Metropolitana dei Santi Ilario e Taziano

● Parco urbano del Castello

● Castello di Gorizia

● Fontane di Netun

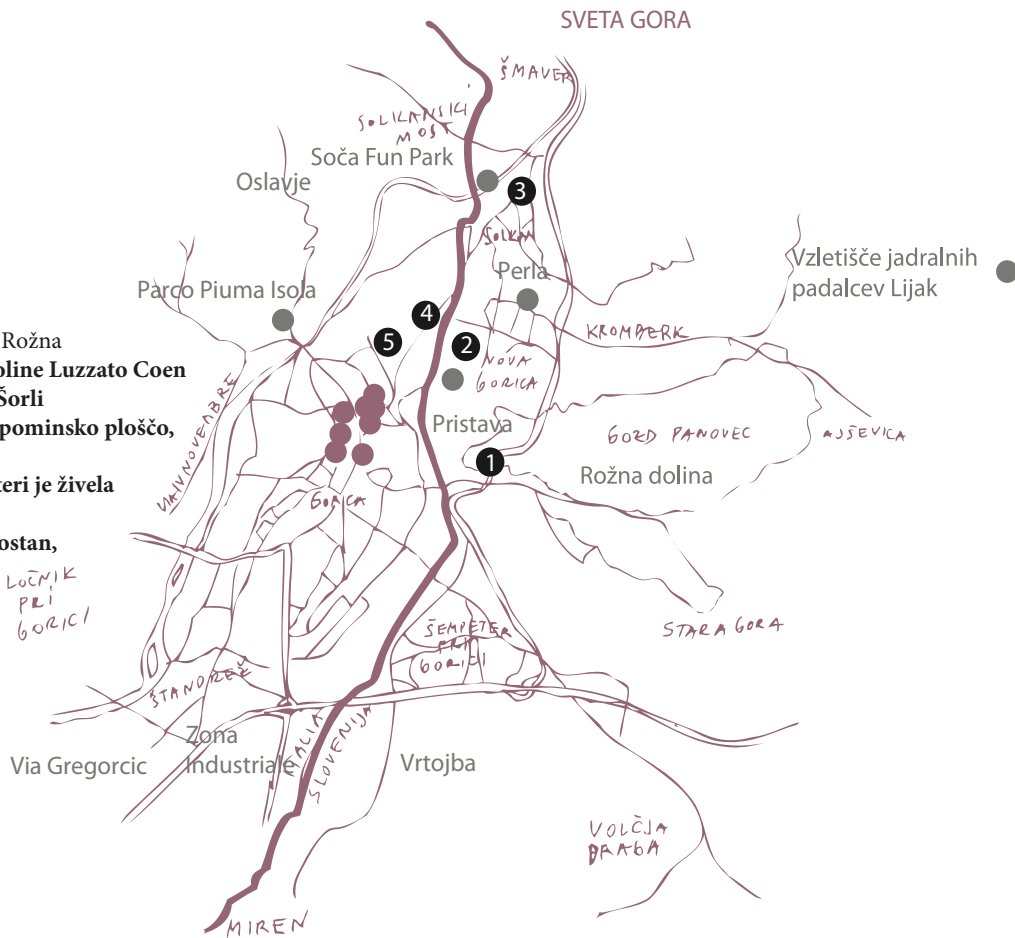
● Museo della Grande Guerra e Museo della moda

● Grand Hotel Entourage

● Palazzo Lantieri

S KOLESOM
LAHKO
OBIŠČEMO
ŠE...

- 1 Nekdanje judovsko pokopališče Rožna Dolina / Val di Rose—**grob Caroline Luzzato Coen**
- 2 Erjavčeva ulica 25—**kip Ljubke Šorli**
- 3 Šolska ulica 20, Solkan—**hiša s spominsko ploščo, v kateri je živel Pavlina Pajk**
- 4 Via Ugo Foscolo, 16—**hiša, v kateri je živel Ljubka Šorli**
- 5 Via Palladio, 6—**uršulinski samostan, kjer se je šolala Pavlina Pajk**

CAROLINA LUZZATO COEN (1873–1919)

VIA DELL'ARCIVESCOVADO 21 / ULICA NADŠKOFIJE 21

(DRUGE LOKACIJE: JUDOVSKO POKOPALIŠČE V ROŽNI DOLINI PRI NOVI GORICI)

Carolina Luzzato Coen se je rodila kot Carolina Sabbadini v zelo verni tržaški judovski sefardski družini. V Gorico se je preselila leta 1856 po poroki z Girolamom Luzzattom Coenom. Napisala je več del, preizkusila se je tudi v komediji, uveljavila se je kot novinarka in urednica. Bila je dopisnica časopisov *Il Piccolo*, *La giovane Trieste*, *La Patria del Friuli* in *Pagine Friulane*. Med letoma 1878 in 1880 je bila urednica dnevnika *L'Isonzo*. Ustanovila je kar

nekaj časopisov, ki pa so izhajali malo časa. Proti koncu 19. stoletja se je odvrnila od navdušenja za slovenstvo in se približala iredentizmu, ki ga je širila tudi v časopisih *Il Corriere di Gorizia* (1883–1899) in *Corriere Friulano* (1901–1914). Carolina Luzzatto je prevedla dve deli Marie Lacroma v italijanščino. Živela je tudi v ulici Raštel. Njen grob je na judovskem pokopališču v Rožni Dolini v Mestni občini Nova Gorica.

MARIE SCHMITZHAUSEN, POR. MARIA VON EGGER, PSEVDONIM

PAUL LACROMA (1851–1929)

VIA GIOSUÈ CARDUCCI 35 / CARDUCCIJEVA ULICA 35

Maria von Egger, ki se je podpisovala kot Paul Maria Lacroma, je otroštvo preživela v Benetkah in v Osijeku. Šolala se je pri šolskih sestrah v Gorici, kjer je spoznala moža, advokata Camilla von Eggerja. Svoja uspešna dela je pisala v nemščini. Med kritiki je požela

zanimanje zaradi zgodovinskega romana iz antične dobe o Ogleju, priljubljeni pa so bili tudi drugi njeni romani, kratke zgodbe in zapisi o slikoviti goriški pokrajini. V zbirki Bagatele najdemo tudi zgodbo o grobnici Burbonov v Kostanjevici.

MARICA NADLIŠEK BARTOL (1867–1940)

NEKDANJE UČITELJIŠČE V GORICI / DANAŠNJE POKRAJINSKO POVELJSTVO
KARABINJERJEV GORICA
CORSO GIUSEPPE VERDI 17 / VERDIJEV KORZO 17

Marica Nadlišek Bartol je bila rojena v Trstu, kjer je obiskovala osnovno in srednjo šolo, nato se je vpisala na učiteljske v Gorici. Po opravljeni maturi leta 1886 je službovala kot učiteljica na Tržaškem. Bila je tudi urednica prve slovenske ženske revije Slovenka. Leta 1927 je objavila svoje spomine pod naslovom *Iz mojega življenja*, v katerih se je tako spominjala prvih dni v Gorici: »Meseca oktobra 1882 sem prvič stopila v železniški voz ter se s svojim očetom peljala v Gorico. Ko mi je oče

našel stanovanje, je odšel, jaz sem pa morala k sprejemnemu izpitu. Iz vseh predmetov je šlo lahko, saj so izpraševali mnogo lažje stvari, nego smo se učile v meščanski šoli v Trstu. Toda nemščine! Nič, prav nič nisem odgovorila na nobeno vprašanje. Bili bi me vrgli, da se ni deželni šolski nadzornik Klodič-Sabladoski zavzel zame. Dejal je, da slovenščino in vse predmete znam dobro, nemščine se že še naučim, če bom pridna.«

MARA VON BERKS (MARA ČOP MARLET, MARA TSCHOPP) (1850–1910)

VIA DANTE ALIGHIERI 14 / DANTEJEVA ULICA 14

Mara von Berks se je rodila v Livornu kot hči avstrijskega častnika Antona Čopa, njena mati je bila doma iz Mainza. Po italijanski revoluciji je družina izgubila premoženje in se preselila na Hrvaško. Leta 1889 se je poročila s francoskim odvetnikom Charlesom Lenger-Marletom. Z možem se je podala na različna potovanja po svetu, med drugim je obiskala Severno Afriko in vrsto sredozemskih otokov. V tem času je začela pisati o svojih potovalnih vtisih za različne francoske časopise in dnevnike, med drugim tudi za Nouvelle revue. Sodobniki so še posebej

izpostavljali njene etnografske študije o Sintih in Romih, za katere jo je angleško društvo Gypsy Lore Society imenovalo za častno dopisno članico. Po smrti prvega moža se je preselila v Gradec in se leta 1894 drugič poročila z zemljiškim posestnikom in poslancem v državnem zboru Hugom von Berksom, s katerim je imela sina. Družina je živela na gradu Blagovna pri Šentjurju na Štajerskem. Po moževi smrti (1906) se je preselila v Gorico, kjer je zaradi tuberkuloze umrla leta 1910. Pisala je novele, romane, drame, libreto za opero Princesa Vrtavka Josipa Ipvavca in prevajala gledališke igre.

LJUBKA ŠORLI (1910–1993)

TRGOVSKI DOM

CORSO GIUSEPPE VERDI 52/VERDIJEV KORZO 52

(DRUGE LOKACIJE: HIŠA V ULICI UGO FOSCOLO 16; ERJAVČEVA ULICA V NOVI GORICI)

Ljubka Šorli je bila pesnica in kulturna posrednica. V svojih pesmi je opevala goriško pokrajino, zgodovinske dogodke, ljubezen do moža in religiozno tematiko. Napisala je veliko sonetov in sonetni venec. Leta 1933 se je poročila s skladateljem in kulturnim delavcem Lojzeto Bratužem, ki je umrl po fašističnem mučenju leta 1937. Ljubka Šorli je med letoma 1923 in 1925 obiskovala goriško trgovsko in glasbeno šolo, kasneje pa si je v mestu ustvarila

lastni dom. Po drugi svetovni vojni se je vrnila v Gorico, kjer je poučevala in bila zelo dejavna v različnih društvih. Pisala je tudi pesmi za otroke. Veliko njenih pesmi so uglasbili.

Ljubka Šorli je bila tudi organistka pri slovenski maši v goriški stolnici, po smrti brata Andreja pa v cerkvi sv. Ignacija na Travniku in občasno tudi v cerkvi sv. Ivana v Slovenskem pastoralnem središču.

ALMA KARLIN (1889–1950)

VIA AMANDO DIAZ (NEKDANJA VIA ALVAREZ) / DIAZOVA ULICA
(NEKOČ ALVAREZOVA ULICA)

Alma Karlin, pisateljica in svetovna popotnica, je v Gorico sledila svoji učiteljici jezikov Madame Pervanje-Kotalik. Alma je hotela svoje jezikovno izobraževanje nadaljevati prav s to učiteljico, zato je v Gorico odšla s svojo tedaj že upokojeno mamo Vilibaldo. Ker je učiteljica zbolela, je morala tam poiskati druge, ali sta pouk kdaj nadaljevali, ne vemo. Bivala je na ulici

Alvarez, nasproti pošte, vendar ne vemo, na kateri hišni številki. V bližini je živel tudi njen bratranec Camillo. Tam se je tudi pripravljala na prvi državni izpit in nadaljevala svoje učenje jezikov. To obdobje v Gorici je bilo za Almo Karlin zelo pomembno, saj si je izborila možnost za učenje in se tam pripravljala na državne izpite za učiteljico.

PAVLINA PAJK (1854–1901)

CATTEDRALE METROPOLITANA DEI SANTI ILARIO E TAZIANO / STOLNICA SVETEGA HILARIJA IN TACIJANA), CORTE SANT'ILARIO / DVOR SV. HILARIJA
(DRUGE LOKACIJE: URŠULINSKI SAMOSTAN: VIA PALLADIO 6;
SOLKAN: ŠOLSKA ULICA 20)

Pavlina Pajk (roj. Doljak) se je rodila v Pavii v Italiji materi Pavlini Milharčič in očetu Josipu Doljaku. Po smrti obeh staršev se je preselila k stricu v Solkan, kjer se je še pri šestnajstih letih začela učiti slovensko. Na njeno narodno zavest so vplivali izobraženci, ki so zahajali v stričevo hišo, tako da je kmalu začela nastopati v goriški in solkanski čitalnici. Poleg slovenskih knjig je začela prebrati tudi tujo literaturo. V tem času je Pavlina Pajk pričela tudi pisateljvati in leta 1873 je v Soči objavila svojo prvo lirično prozo Prva ljubezen. Zaradi bratovega nasprotovanja se je morala s slovenščino ukvarjati na skrivaj. Pri tem sta jo podpirala Josip Cimperman

in Janko Pajk (urednik Zore), s katerim se je kmalu poročila in se preselila v Maribor, nato pa ga je spremljala v Gradec, Brno in na Dunaj. Pavlina Pajk je ustvarila tudi obsežen pripovedni opus. V svojih romanih, pripovedih in povestih je prikazala meščanski, kmečki ter tudi delavski razred. Poleg tega se je pisateljica dotaknila ženskega vprašanja. Pavlina Pajk je svojo izjemno uspešno pisateljsko pot začela kot učenka uršulinske šole v Gorici. Ko je zaradi poroke, ki se je odvila v goriški stolnici, zapuščala Goriško, je svojo ljubezen do nje strnila v verzih: »Srečna bodi mi, goriška domovina, / ne odrekaj mi bodočnosti spomina!«

VIRI

Maddalena Del Bianco: Luzzatto Coen Carolina (1837–1919):
giornalista e patriota.

<https://www.dizionariobiograficodefriulani.it/luzzatto-coen-carolina/>,
(3. 2. 2023).

Goriške judovske intelektualke, <https://www.kamna.si/digitalne-zbirke/goriske-judovske-intelektualke/>, (3. 2. 2023).

Igor Grdina: Mara von Berks. V: Rahten, Andrej idr. (ur.): Nova slovenska biografija. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2009, str. 11–24.

France Koblar: Pajk, Pavlina (1854–1901). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi403407/#slovenski-biografski-leksikon>, (3. 2. 2023).

Branko Marušič: Goriška nemška pisateljica P. M. Lacroma. – Koledar Goriške Mohorjeve družbe. Gorica: Goriška Mohorjeva, 1998. str. 90–93.

Marija Mercina, Tanja Badalič in Sabina Volk Simčič (ur.): Sprehod ob dediščini Ljubke Šorli in Franceta Bevka: v počastitev obletnic rojstva Franceta Bevka in Ljubke Šorli s kulturnim programom. Nova Gorica: Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava: Zveza kulturnih društev, 2020.

Katja Mihurko Poniž: Nadlišek Bartol, Marica (1867–1940). Slovenska biografija. Slovenska akademija znanosti in umetnosti,

Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi135286/#novi-slovenski-biografski-leksikon>, (2. 2. 2023).

Katja Mihurko Poniž: Pisateljice v topografiji Goriške, <https://www.youtube.com/watch?v=sWDH0ye4Ypw>, (2. 3. 2023).

Sophie Pataky: Lexikon deutscher Frauen der Feder: eine Zusammenstellung der seit dem Jahr 1840 erschienenen Werke weiblicher Autoren nebst Biographien der lebenden und einem Verzeichnis der Pseudonyme. Berlin: Verlagsbuchhandlung Carl Pataky, 1898.

Viri fotografij pisateljic:

Carolina Luzzatto Coen: <https://letsgo.gorizia.it/en/punti-di-interesse/casa-di-carolina-luzzatto/#group>

Maria von Egger: osebni arhiv Katje Mihurko Poniž

Marica Nadlišek Bartol: Wikipedija

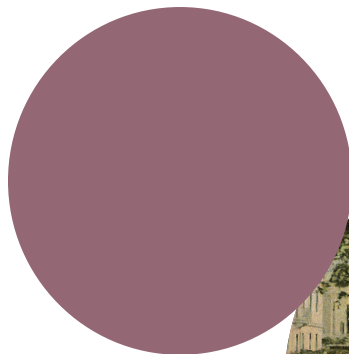
Mara von Berks: fotografija portreta Vlaha Bukovca: Katja Mihurko Poniž

Ljubka Šorli: osebni arhiv ge. Vere Ban Tuta

Alma Karlin: Wikipedija

Pavlina Pajk: <http://lit.ijs.si/pavlina.html>

Razglednice Gorice: Pokrajinski arhiv Nova Gorica

Zasnova poti: dr. Katja Mihurko Poniž in Jasmina Jerant, mag. pol.
Besedila: dr. Katja Mihurko Poniž
Lektoriranje: dr. Ivana Zajc
Fotografije stavb: dr. Mladen Franko
Oblikovanje: Mojca Janželj Tomažič, Kontrastika
Izdajatelj: Raziskovalni center za humanistiko, Univerza v Novi
Gorici in Kulturno turistično združenje Pot pisateljic

Nova Gorica, Ljubljana, 2023

Pot Pisateljic: čez_mejno drzne: Gorica, je diseminacijska dejavnost programa Historične interpretacije 20. stoletja (P60347) in projekta Transformacije intimnosti v literarnem diskurzu slovenske "moderne" (J6-3134), ki ju financira Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

